

Bika Julianna

Nita és Zita

Gellért Piroska 120 éve, 1904-ben született. A Vasváry Collection Newsletterben kerek húsz esztendővel ezelőtt jelent meg róla és nővéréről egy cikk angol nyelven¹. A két évforduló apropójából most közreadjuk a Gellért nővérekről írt legfrissebb adatokat.

(a szerk.)

*Plakát a Vasváry-gyűjteményben
(jelzete: Vgy 5006).
Bika Julianna és Gergátz István
adománya.*

A nagybányai születésű Gellért Flóra és Gellért Piroska revütáncosok 1920-ban indultak el otthonukból, Zoltán bátyjukat követték Bécsbe. Két évvel később emigráltak az Egyesült Államokba, innen hódították meg a világ színpadjait, többek között Manilában, Sanghajban, Panama városban, Párizsban és San Franciscóban is felléptek, művésznevük Nita és Zita volt.

Repertoárjukban többek között Arabella, a kígyóasszony, mambó, valcer, arab és hastáncok szerepeltek. Angolul *contortionist*nak hívták őket, akik furcsa és természetellenes helyzetekbe tudták csavarni és hajlítani a testüket. 1944-ben New Orleansban telepedtek le, s még tíz évig a Bourbon Street lokáljaiban lejtették hajlékony, egzotikus és titokzatos táncaikat. Később tánctanításból éltek. Flóra

haláláig együtt laktak, visszahúzódva éltek a város egyik szerényebb negyedében, Faubourg Marignyban. Házukat belülről virágokkal és pöttyökkel festették ki, és táncos korszakuk fotóival vették körül magukat.

Teljes ismeretlenségben haltak meg, a New Orleans-i zsidó temető szegény részében egymás mellé temették őket. Haláluk után azonban újra híresek lettek. Amikor Piroska, a fiatalabb testvér 1991-ben elhunyt, a szomszédjuk több száz, kézzel varrott jelmezt, babát, ruhát és művészeti alkotást talált, amelyeket a város antikvár üzleteinek adott át. Tudni kell, hogy a Gellért nővérek minden

¹ Bika Julianna: The Gellért Sisters of New Orleans. VNL 2004/2. (32.)

[The Gellert Sisters of New Orleans](#) [Utolsó letöltés: 2024. november 11.]

ruhájukat és cipőjüket maguk készítették, a gyűjtők pedig – New Orleansban és szerte Amerikában – szívesen vásároltak „Nita Zita”-jelmezeket.

Egy helybeli és egy kaliforniai performanszcsoport megpróbálta műsorra tűzni a Gellért lányok mutatványait. Az 1990-es években West Hollywoodban, a Sunset Boulevard-on a Viper Room jazz lokálban Marci Darling Johnson és társa, Kim „Nita Zita” táncos programot mutattak be azokban a jelmezekben, melyeket New Orleansban vettek.

Egy másik, New Orleans-i csoport tíz évvel később komolyabb munkába fogott, színdarabbal állt elő a magyar testvérpár életéről. Két évig tartó kutatómunka után készült el az ArtSpot Productions keretében a „Nita and Zita” revüműsor. A darab írója és rendezője Lisa D’Amour, a díszlettervező Olivia Wildz volt. A New Orleans-i Kathy Randels színésznő, performer és a New York-i Katie Pearl rendező, színésznő játszották Flórát és Piroskát. Kathy előadásában az „Alma a fa alatt”, olyan palócosan szólt, mint ahogy a fiatal Tolnay Klári énekelte. (Jelen sorok írója sokat segített neki magyar kiejtése javításában és a népdaléneklésben). A zenét Tom McDermott szerezte. A darab zenei anyaga CD-n is megjelent. Egyik híres száma többek között a „Magyar Girls”.

Az előadással nemcsak a helybeli közönség előtt szerepeltek sikerrel, de New Yorkban is, s így 2003-ban megkapták az OBIE díjat, az Off-Broadway legjelentősebb színházi elismerését. New England több államában felléptek a darabbal.

Húsz évvel később 2023-ban a kaliforniai Marci Darling Johnson, akkor már mint filmes professzor Sharon Gillen producer segítségével dokumentumfilmet írt és rendezett Nita & Zita címmel Gellért Flóra és Piroška rendkívüli történetéről, akik utat törtek a nemzetközi sztárság felé, majd külön remetékké váltak, és életük száalai beleszövődtek New Orleans történetének szövetébe.

A Nita és Zita dokumentumfilm a saját szabályaik szerint élő, marginalizált nőkről, a társadalom peremén élő zsidó bevándorlókról, burleszktáncosokról, úttörőkről, a titokzatosságról, cselszövésről, csillogásról, sztárságról, szegénységről, magányról és legfőképpen a nővérek rendkívüli tehetségéről, művészet iránti szeretetéről és odaadásáról szól. Az egzotikus testvérpár számtalan művészt inspirált, ők mindazok védőszentjei, akik égetően vágnak az alkotásra, és bohém, mindig kívülálló művészekként bennük ismerik fel magukat. A film friss szemszögből mutatja be az amerikai történelem és kultúra egy ritkán látható aspektusát: a burleszktáncosok, akrobaták történeteit és azokat, akik hajlandók ringbe szállni és kockázatot vállalni a megélhetésükért.

2024-ben már hét filmfesztiválon vett részt sikerrel a Nita & Zita Production².

² [The Nita & Zita Project \(2024\) - IMDb](https://www.imdb.com/title/tt15444444/) ; <https://nitazitaproject.com/> ; https://www.artspotproductions.org/past_nz.htm
[Utolsó letöltés: 2024. november 11.]